

ACC. N:R M. 16208: 1-25

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Ligfred Svensson, Höör*
Härad: *Frösta* Berättare: " " "
Socken: *Höör* Berättarens yrke: *f. d. vagnmakare*
Uppteckningsår: *1964* Född år *1880* i *Höör*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomens sammankomster och nöjesliv. s. 1-25. LMF 123

Skriv endast på denna sida.

För barn ansågs man så länge man inte var konfirmerad. Sedan räknades man till ungdomarna tills man gjorde sin vernpliktt, varåfter man ansågs som fullvuxen å myndig efter 21 års ålder då man fick skälvt svara för sina förhåvanden. Det var så olika med ungdomar, var hade i regel sina inträssa, en tyckte om musik å dans, andra om sport av alla slag, andra om skytte å jakt, jag för min del var åfter min Fader med bössan, han var ju gammal sharpsskytt å tog sin unge son med upp till Stockholm på riksskytte tävling år 1897, vi sköt med remington gevär, hemaladdade skott å hemstärpta blykuler, skotten var laddade med svartkrut så man fick vara begåvad med tur att inte ligga i vind för krut råken för den kunde vara besvärlig då man var femtio skyttar i bredd. Det räcker inte ^{med} skjutschicklighet man får ha va lite tur också jag fick skjuta i första laget på morgonen då man hade solen på tavlan. tack vare förseningar annars skulle jag skjutit på sista laget på kvällen då man hade shugga på tavlan å solen i ögat. vilket inte är att rekommendera

många
nyföreläggningar
i uppst. Jan 7

10/12-64

Jag lyckades bli andre man i min klass, förste man fick kungens hanna andra man etthundra kronor i guldmynt (två femtiokronor i guld) (vi hade guldmynt på dn tiden) å då kungen delade ut de fem första priserna i varje klass fick jag mottaga mina guldmynt utav Konung Oskar den andres hand, sedan på riksskyttetävlingen fick jag mottaga ett fint skyttepris utav Gustav Fern, och 1914 fick jag mottaga två Mausergevär i skyttepris utav vår nuvarande Konung. Sedan hade vi hantverksutställning här i Höör som kronprinsparet öppnade å då kronprinsen kom till mitt stånd sade han den mannen känner jag igen, fick ni inte mottaga två mausergevär i skyttepris av min hand, ett från huvudskjutningen å ett för fältskjutningen 1914, det stämmer ert kungliga höghet sade jag. Kronprinsessan fick syn på en liten hund som jag skulpterat ut av pårontrå, å när hon tittat på den lite sade hon den ska jag ha, å till sin adjutant, betala å tag vara på den.

Här i Höör i min ungdom var det gotemplarlogen Karlavagnen som erbjöd ungdomarna de flesta nöjen å därför var det en nyckter ungdom som roade sig här, en gång i veckan var det möte, de flesta gångerna på lördagshvällarna, då för det mesta var det alltid något skojikt, lekar av alla slag paketauktion m. m. å sedan var det pojkarnas tur att se till att alla flickorna kom riktigt hem, för det var inte rådligt att släppa ut en ensam flicka, järnvägen mellan Hörby å Eslöv var under byggnad så det var gott om rallare å dom var särskilt naskna åfter flickor, så man fick vara här för sin hatt då man följde hem en flicka. Vi hade en dansbana i såtofta, där i regel var det dans om lördagshvällarna, på Eliasa hall som vi sade, med början den första maj å slutade i september. Musiken var lite varierande för det mesta var det skyttemusiken såx hornblåsare, mån det fick också duga med en bra harmonika då skyttemusiken var upptagen på annat håll.

Det första året i äktenskapet var man oftast tillsammans med sina gamla vänner, men sedan åter händ gick man liksom inn i en annan grupp med gifta par, så började en ny vänskapskrets med barn å lekar av alla slag, så till sist var man skälvt som ett barn. Skillnad i klädsel å frisyra blev det ju alltid med åren isynnerhet för damer men det liksom kom av sig skälvt å pretansjonerna var ju inte så stora, som gotämplare hade man ju lihasinnade kamrater i grannbyarna, så bjöd man varandra till sej å på den tiden fanns inte bilar så man körde med hästskjuts i regel med scharabang där man i regel kunde låsa en 12 st. två långa säten mitt mot varandra så man kunde språka å trivas med varandra under färden å dom störste backarna fick man gå uppför så det var ju alltid lite ombyte så fick man rasta lite medan hästarna tuktade på sina turnister med havre å hackelse sedan dom så hade stillat sin värsta hunger fick dom en spann vatten så ristte dom sej sen var dom färdiga att knoga på igen.

Så på somrarna när militären var på Ljungby-
hed var det ju alltid någon bekant att hålla på, så
slog man sej samman så blev ^{det} ett helt litet resnäl-
skap, å gott om mat fick man ha med sej för det var
voll vad dom beväringarna kunde äta, i regel då dom
inte hade skjutning fick dom marskera fyra mil om
dagen villken gav en god aptit, i regel smakade kronans
mat bra, men trots det var det riha bondsöner som
hade hel kast på markettanteriet så vi som kunde äta
kronans mat vi fick dela dessa godpilltars portionsner så
där blev ingen mat över ändå, dom fick ställa upp med
i kompaniet å följa med till matsalarna å titta på medan
deras mat blev uppäten sedan under vår fritid fick dom
äta på markettanteriet, men sådant var ju inte för fattigt
folk, kronans mat var lika bra som magetentarens, å käm-
ske väl de, så det var ofta lite storhet.

Sammanhållningen mellan traktens ungdomar var bra, vi kuskade från by till by å roade oss av hjärtans lust, godtämplare är ju alltid nycktra å då vet man vad man gör, alltid var det någon som kunde spela, så blev det ofta lite dans å nöjen av olika slag, sjunga kan man ju alltid när man är glad å de var vi för det mästa, så det blev alltid en del fosterländska sånger. Vi hade prästgårdsärendatorns båda tvillingssöner som alltid stod till tjänst när dät gällde skjuts, dom hade bra hästar, å ville gärna tjäna en slant extra, så började vi att köra från Höör vid fyra tiden, så rastade man första gången i Röstänga å andra gången i Skärvalid så kunde vi vara framme i Ljungbyhed vid tiotiden så var det att söka upp våra fosterlandsförvarare med ett mål mat för de var det första dom fråga efter, så skulle ju alla nyheter diskuteras under tiden å de var ju i regel en hel del.

Min Fader var född 1845, å han berättade ofta hur trevligt ungdomarna hade på den tiden, dom dansade på logarna å alltid var det någon byspelemann med fejla, så hade han sin "rlidna hua", vid sidan om sej där var å en, fick lägga en slant efter råd å lägenhet å ingen viste hur mycke å ingen viste hur lite han fick, men spelemannen var glad å de ska en speleman vara, det märks på låtarna å de smittar på hela sällskapet, å så lagom skarp belysning en lyckta mitt i taket å lite skumt i krokarna allting har sin tjusning. så fram på småtimmarna var det till att se till att alla flickor kom ordentligt hem, å något annat har jag inte hört, sammanhållningen mellan traktens ungdomar var god och gemensamt roade de sig på bästa sätt byarna emellan, så började man ~~man~~ med leklag eller ungdomslag som ordnade med grupperingar flickor å pojkar emellan så det blev lite samspel med det hela.

Så förekom en hel del föreningar med olika syften t. ex. idrottsföreningar politiska föreningar religiösa föreningar nykterhetsföreningar. Vem som tog initiativet till dessa på orten och när verksamheten startade vet jag inte. Tillslutningen bland ungdomarna var god å var och en försökte göra sitt bästa så några stridigheter förekom sållan så några böter till en gemensam kassa fanns inte. Förhållanden till stadsungdomarna var relativt bra å var det möjligt arbetade dom tillkøpa. Några intagningsseremonier hade man inte. Mig vetterligt vet jag inte att någon vägrats inträde. Dett fanns privata klubbar av mera speciellt slag. t. ex. dansklubbar schackklubbar sykklubbar? Föräldrarna ville gärna ha ett ord med i laget då ungdomarna valde sina kamrater å nöjen, tidpungten för hemkomsten, oväsen, spritförtäring, förhållande mellan flickor å pojkar, var det någon skillnad ungdomarna emållan ville dom gärna ha reda på det.

Några intagningsceremonier hade man inte. Ej håller hände det att någon vägrades att vara med eller uteslöts ur kamrarkretsen. Några böter till gemensam kassa förekom inte, ej håller stridigheter grupperna emellan i samma trakt eller mellan ungdomsgrupper från olika trakter, ej håller stads-ungdomarna hade skilda meningar utan allt gick bra samman med deras nöjesliv. Så förekom föreningar med mera specificerade syfte. t. ex. idrottsföreningar, politiska föreningar, religiösa föreningar nykterhetsföreningar. Vem som tog initiativet till dessa på orten och när verksamheten startade vet jag inte men tillslutningen var god bland ungdomarna. Särskilt vid jul hade man många höga högtidsdagar att ta vara på med nöjen å lekar av alla de slag, som blott förekom om julen, men så bildades grupper som hade att underhålla nöjet året runt, t. ex. dansklubbar, schackklubbar, nyklubbar.

Det var så olika på olika trakter, att föräldrar hade någon disciplin på ungdomarna men bäst var det när dom äldre fick ha ett ord med i laget. Dom hade ju större erfarenhet av livet, så de ungdommar som tog råd av sina föräldrar å deras erfarenhet tjänade i regel på affären.

I regel anförtrodes en flicka åt någon manlig kamrat som fick se till att på färter ingen nöd gick åt denna dam och att hemkomsten garanterades smärtfri efter henas egen villja, oväsen å spritförtäring fick inte förekomma om det var flickor eller pojkar.

Ofta var det någon äldre med vid ungdomarnas färter som hade respekt med sej så brukade det gå lugnare tillväga, blev han då rådfrågad då å då brukade allt gå bra, någon skillnad mellan flickor å pojkar var det inte, bestraffningar förekom inte, någon klagan på nutidens ungdom var det inte alla skötte sej på bästa sätt.

Någon särskild skillnad på förr å nu fanns
det inte. Så hade vissa dagar under året speciell
karaktär av ungdomsfester. jul, nyår, fastlag, påsk,
pingst, första maj, midsommar, lucia dessutom sam-
lades ungdommarna till mera personliga samman-
komster. t. ex. förlovning, bröllop, namnsdag födelse-
dag, begravning. Så förekom några allmänna före-
ningar med mera speciella syften. t. ex. idrottsföreningar,
politiska föreningar, religiösa förenigar, nykterhetsförening-
ar. Vem som tog initiativet till dessa på orten vet jag inte
ej håller när värksamheten startade. Tillslutningen
bland ungdommarna var god, men någon inverkan
på tidigare gruppbildning blev det inte, det fanns dansklub-
bar schackklubbar syklubbar träklubbar. Ungdomarna
rådfrågade i regel föräldrar eller en äldre generation
innan något beslut fattades om deras nöjesliv.
Tidpunkten för hemkomsten var senast midnatt
väsen fick icke förekomma vid denna tid på dygnet.

Spritförtäring fick hållt inte förekomma, någon skillnad mellan flickor & pojkar var det inte. Bestraffningar förekom inte, i regel brukade någon äldre vara med på ungdomarnas nöjen & se till att allt gick ordentligt till, i regel skötte ungdomarna sig bra, stor skillnad på förr & nu fanns inte. Vissa dagar under året erbjöd särskilt till fäst, alla högtider. Vad beträffar gemensamma nöjen och sammankomster samlades ungdomarna med anledning av vissa personhögtidligheter. t. ex. förlovning bröllop namnsdag födelsedag. m. m. I regel var det ungdomsgruppen som fick utföra det mesta förberedande arbete till alla fästligheter, & efter festen var det mycket att ställa tillräta. Vi hade en präst i Höör på sin tid som drog mycke folk så de var alls inte ovanligt att Tämplet var fullt till sist plats så till och med så människor had fältstolar med & satt i gångarna, han dog i sina krafts dagar av spanska sjuken i Höörs prästgård. Lewis Jonsson hette han.

Hörby marknad var liksom en extra högtidsdag då ungdommar gärna slog sig ihop i små sällskap å besökte marknaden, vi hade ju järnvägsmärlan Höör å Hörby på den tiden å det var ju en trafikerad dag för den lilla järnvägen med en extra passagerarvagn å alltid var det något marknadsgods, å så var det om jag minns rätt första torsdagen i varje månad. Sällan var man uppe längre än till midnatt under små fäster, å musiken var i regel harmonika å fiol å många gånger enbart ett instrument, tackten trampades ljudligt. Man dansade alla slags danser till och med kadrill vilket var riktigt trevligt om det fanns någon som kunde komdera å leda dansen, å bland lekarna lekte man att man prelade ögat av skomakaren bland annat, å det var ganska skojigt i synnerhet om det var en skomakare med i laget, å det hade vi ju hemma för det märsta, så förekom pantlekar å skulle panterna lösas, å bland panterna fanns allt både möjligt å omöjligt, så iblan var dom våra att lösa

Angående leken preka ögat av shomakaren tillgick så att två pojkar ställde sej med ryggarna mot varandra å böjde sej framåt, jemmensamt hade dom en lång käpp mållan benen som skulle pricka till en på golvet stående flaska, den ene försökte att pricka till flaskan, den andre skulle ju försöka att avvärja träffen på flaskan så det blev iblan rätt billiga grin då stöttes gick vid sidan om flaskhallen. Otla sorters danser dansade man så alltid var det någon som passade å alltid någon som passade för vila. Så förekom pantlekar å när dessa panter skulle lösas blev det alltid lite extra skoj, när en pojke hade satt sin fästmö i pant kunde det bli rätt höga bud som gav bra i kassan vilket var meningen, musik var dt hela kvällen antingen det var harmonika eller feja eller båda dera, å alla roade sig av hjärtans lust så länge fästen vara sen var det ju att se till så alla flicher kom ordentligt hem. En fäst fick i regel inte vara längre än till midnatt

På vintern när isen var utan snö var det vanligt att skridskorna var i full väng å då kunde man få skåda riktiga konståkare både enskilda å i par.

Vid fester innomhus roade man sig först å främst med alla sorters danser till och med kadrill. Här i Skåne var det ont om skidåkare i regel är det så kort tid vi har skidföre. På sommaren badas här mycke men flickor å pojkar är hålit var för sig. ringsjön har ju väldigt fin sandbotten men den är så grund så man får gå en bra bit ut innan man kann doppa sej å så kan de hånda att en gädda på en 10 kg. glödsligt glor på en å undras naturligtvis vad kan de vara för en ful fisk.

Bland lekar var det ju mycke sådana som man brukade leka under jularna å däribland pantlekar, sen var det fortsättning med att lösa dessa panter, man spelade också mycke boll, kort spelades också ja man satte till och med en liten pång för spåningens skull men det var helt blygsamt.

Utan klädde man ut sig å spelade teater,
djunga å berätta trevliga historier så publiken
fick sig ett skratt. Olika sorters traktering före-
kom allt åfter råd å lägenhet å finansiering.
Spritförläring var för det mästa lite punch de var lika
mellan flickor å pojkar å i regel delades kostnader-
na lika. En bra harmoniska räckte till som orkester
vid en sådan hemmafäst där kunde bli alla sorters
låtar för lekar å danser den som kunde traktera ett
sådant instrument. Tregel sjöng man fosterlännska
sånger å berättade händelser ur livet å kivades om
flickorna å slogs om dem samma så räckaknappar-
na flög omkring.

Glår fans biograf föreläsningar m.m. å Hörby-
marknad var ju alltid intresant att besöka.
där fans ju nöjen av alla slag, bland annat värld-
dens störste å minste man vid sidan om varandra
karusäller å snorror av alla slag förs var de ett trev-
ligt nöje att gå på grismarknaden, där bönderna sålde
hela kullar smågrisar i ett svep men också en å en,
å togs han i ett baksben å hölls upp å visades hur lång
han var i ryggen, där han bli mycke flåsk på en sän-
kullting om han får ordentli forning, ja det var ett
vålldigt grisaskri, numera får dom inte hålla på torget
med smågrisar, man kunde köpa en liten sexveckors
gris å potta i en påse å lägga bak i vagnen där skrek
han så länge han orka så när han kom till sitt nya
hem var han i regel tyst å småll så han fick ett fint
betyg av barnen på den nya gården, så blev han ju
installerad å bjuden mat så han var nöjd med by-
tet, man fick vara försiktig med dom första målen, ej förmycke.

På ett marknadsbesök var det så individuellt vad var å en hade intresse av, å vad var å en skulle uträtta, alltid var det något man kunde ta nytta av dagens låge, den som var intreserad av bio eller teater kunde välja efter behag, många var intreserad av krågronder där kunde alltid vara utsikter att råka någon gammal god vän att byta någon tanke med. Ofta kom det resande teatersällskap som i regel stannade en tid på platsen å förnöjde allmänheten med sina konststycke, Tittskåp Cirkus? Ofta brukade man i gruppvis besöka nöjesfältten eller parvis sållo ensam, var å en betalade för sig. Hur mycke pengar man gjorde av med på ett marknad var stort olika allt åfter vad man behövde å man tyckte man hade råd med å om man tyckte man kunde handla förmånligt, vilket många gånger kunde inträffa på ett marknad.

Tregel var där en Folketspark å där var alltid tillgång till allahanda nöjen dansbana med vad där till hör. Ofta var musiken en sextet hornblåsare som satt på en hög extrad å blåste ut sina dansstycker iblan hade dom två dansbanor efter samma musik bara skillnad på pris den ena var dubbelt så dyr som den andra den dyraste var näst upptagen. Musiken spelade varje dans i fem minuter sen fick dansbanan utrymmas innan något nytt stycke spelades å nya dansbilstjätter upptogs så vaktmästarna hade gämn sysselsättning. Tid besök på andra platser inte för långt borta åkte man gärna åfter häst modärnare mäniskor cyklade. Men hästarna var så rädda på den tiden att det var förenat med böter att cykla förbi ett par rädda hästar, ja här var tilllockmed en häst som dog av hjärtslag då han mötte en cyklist. Inga bilar fanns då i trafiken, så det enda man hade att frukta på vägarna var skennande hästar vilket hände då å då, för då fanns det hästar vilket det inte gör nu.

Jag minns ett par hästar som skenade från Jakobs-
sons smedja å följde vägen rakt på gästgivargården
der, ene hästen sprang rakt genom ett fönster å den
andre körde huvudet rakt i väggen å dog på fläcken,
en gammal gumma satt i vagnen å skulle hålla
hästarna mån orkade inte, medan drängen skulle
inn i en butik å handla, gumman låg bak i vag-
nen å var död, om ar rädda eller ar vad vet man
inte, men tragist var det, den andra hästen som kom
genom fönstret fick slaktas även den, den var ganska
sönderskuren genom fönsterfärden. Skulle man till
Hörby marknad åkte man gärna med lilla Hörbytaget
där dom satte gärna en vagn till annars i dagligt tal var
det måst nog med en passagerarvagn Hörby marknad
var alltid intressant att besöka i synnerhet då dom fick
handla med grisar på marknaden, ofta stod bönderna
skålv på torget å bjöd ut vad dom hade att sälja.

Täldre tider äkte man gärna åfter häst då man skulle till marknads, på hemfärden var bönderna gärna lite glada i hägen så det blev gärna lite kappkörning, vilket slutade illa iblan, hästarna var inte svåra att få fart på då det bar mot hemmet men det kan gå för fort och rå men i regel klarade det upp sig.

Modärnare mänshor Cyklade, jag mins min första cykeltur jag var en förtio år då jag lärde mig cykla, på kvällen tyckte jag att det gick ganska bra att cykla det var den sista april, så skulle ju förtia maj invigas med en cykeltur men jag valde nog fel gata längs åt parkdammen men så var det en otrevlig grop vid andra sidan som var stensatt vid båda sidor, så med ens tänkte jag, jag måste väl inte köra i dammen å med samma var jag i gropen å slog mej alldeles ohyggligt sen fick cyklen stå en tid innan man vågade presta lyckan på nytt å välja en mera riskfrigata.

Lille man ha en cykel å inte hade tillräckligt med pengar kunde man få den på avbetalning i regel var en cykel billigare då än nu, masiva ringar inget frihjul inga extra finnessor, man kunde få en ny cykel för hundra kronor å ett års avbetalning.

Hur mycke pengar man gjorde av med på ett marknad var stort olika allt efter som man hade råd för tillfället å allt efter som man kunde handla förmånligt för det borde man helst göra på ett marknad. Jag mins vi var ett sällskap ungdomar, goteplare som bestälde ett extra tåg till Richaum över Hörby, bilar fanns inte på den tiden.

Här var ungdommar från angränsande byar så vi blev ganska många så hade vi matsäck med för dagen å hade tur med vädret så vi hade så trevligt som helst, någon spelman hade man alltid med sej så dom kunde ta sej en väng om i gröngråset, harmonika gör sej ganska bra ute, så skiftas dom åt att traktera spelvärdet den ene värre än den andre å alltid glada tonor.

Vi hade på sin tid här en Ladsfiskal Burrau som hållt ett par cyklar till uthyrning pr. timma för att lära ungdommar att cykla å dom var gämt i bruk, en cykelreparatör hade dem till uthyrning å hade halva lörtjänsten så han var ju mån om uthyrningen.

Å alltid blev det reparationer då det var nybörjare som lärde cykla, men för en nybörjare var det ganska påfrestande att cykla, så jag sa nå det är lindrigare att gå, så jag gör väl av med cyklen, man satt å fresta sej i onödan innan man hade det rätta balanssinnet.

Här fins länbibliotek så man kan få låna böcker av nästan alla sorter, sagoböcker å mera lärarika sådana.

I regel läser ungdommar mycke så slår dom sej ihop gärna i par å diskuterar, så får dom liksom mer förståelse för vad dom läser, sin partner ~~fena~~ man ju gärna inom sin egen åldersgrupp.

Till ett blivande par passade det liksom bäst om flickan var några år yngre än pojken han skulle ju gå före å bryta väg för paret så han behövde vara starkast, några ringar innan förlovningen var det inte många som hade råd med. Föräldrarna ville ju gärna rådfrågas vid sådana parbildningar vilket nog kunde vara bra. Ofta var Kyärsdagen förlovningsdagen de skulle ju börja det nya året tillsammans så bytte dom ringar å då gärna med en liten bjudning för släkt å vänner, många gånger vankades då lite presenter att börja ett nytt hem med. I min ungdom skulle varje flicka vara egare till en stor trähista med sk. lädika i vänstra gaveländan där smycken å andra fin saker skulle förvaras å sedan i stora utrymmet var plats för filltar å dynor å skrymmande saker, så en klädhista följde för det mesta med varje flicka å hållt en byrå oå på renare åren.

Hur länge man var förlärad innan man gifte sig berodde på mycke, dels kunde man ha större inkomster i utrikt dels kunde man gå å vänta på en bättre lägenhet med mera sådant. Att samla å spara i alla krokar var ofta en utmärkande egenskap hos förlärade å i regel bra kunder på auktioner. Att man var tvungen att gifta sig förekom sällan. Flickorna samlade på sin utstyrel, sydde, namnade, å lade i hög, som gärna visades för kamrater. Hemgiften berodde ju mycke på hur många sysskon det var i familjen i regel fick dom lika flickor som pojkar. Så förekom Må och elvensexor små bjudningar med lite mat å dryck i all enkelhet men alla trivdes å hade det bra. Här i dessa trakter trivdes den mästa ungdomen om dom kunde få något arbete vilket inte alltid lyckades så fick dom söka sig ut. Ungdomen i stort sett skötte sig utmärkt och något busliv förekom inte ej håller gjordes någon åvårkan å annans egendom.